

ANSIOTON MAAHANMUUTTAJA JA SUOMEN TURVAPAIKKAKÄYTÄNNÖT

KOLUMNI

Kuluneen vuoden aikana lukuisat asiantuntijat ja maallikot ovat toistuvasti tuoneet esille turvapaikkaprosessiin liittyviä ongelmia. He ovat arvioineet, että nämä ongelmat vaarantavat vakavasti turvapaikanhakijoiden ihmisoikeudet ja oikeusturvan (esim. Oikeusvaltion puolesta, 2017). Tästä huolimatta näihin ongelmiin ei ole selkeästi puututtu. Miksi ei?

Kirjoituksessani lähestyn tätä problematiikkaa ansiokkaan pakolaisen (”deserving refugee”) ja ansiottoman maahanmuuttajan (”undeserving immigrant”) käsitteiden kautta. Ehdotan, että erityisesti syksyllä 2015 saapuneet turvapaikanhakijat on kehystetty ansiottomiksi maahanmuuttajiksi, mistä syystä heidän ei nähdä ansaitsevan kunnollista ja oikeudenmukaista turvapaikkaprosessia. Tämä on mahdollistanut myös sen, että turvapaikkaprosessin ongelmiin on jätetty puuttumatta. Onko silloin siis kyse ongelmista vai käytännöistä?

Jokaisella ihmisellä on oikeus perusteelliseen ja oikeudenmukaiseen turvapaikkaprosessiin. Siksi ongelmiin pitää puuttua ja varmistaa erityisesti se, että myös kaikki syksyllä 2015 saapuneet turvapaikanhakijat – myös ne, jotka ovat jo käyneet koko prosessin läpi – saavat kunnollisen turvapaikkakäsittelyn. Tämä ei tällä hetkellä Suomessa toteudu.

TURVAPAIKKAPROSESSIN ONGELMAT

Turvapaikkaprosessissa on esiintynyt lukuisia ongelmia sen kaikissa vaiheissa.

Yksinkertaistetusti turvapaikkaprosessi alkaa seuraavasti. Ihminen pakenee kotimaastaan ja saapuu toiseen maahan, tässä tapauksessa Suomeen. Hän ilmoittautuu poliisille ja tekee turvapaikkahakemuksen. Tämän jälkeen häntä voidaan kutsua turvapaikanhakijaksi. Maahanmuuttovirasto kutsuu hänet puhutteluun, jossa selvitetään hänen tarpeensa kansainväliseen suojeluun.

Yksi paljon raportoiduista ongelmista ovat tulkkausvirheet. Vankila on voitu kääntää sairaalaksi (Leinonen, 2017) ja armeijan kokkikurssista on käännöksessä tullut aseellinen erikoiskoulutus. Sama tulkki toimii apuna myös pöytäkirjan tarkastuksessa, jolloin ongelmat helposti toistuvat.

Jälkeenpäin näitä ongelmia on vaikea korjata. Turvapaikkapäätökset toimitetaan hakijoille suomeksi, eikä kukaan välttämättä käännä päätöstä tälle sanasta sanaan. Ilman käännöstä ihminen ei voi tietää päätöksessä lukevan, että hänet vietiin sairaalaan vankilan sijasta.

Ongelmia esiintyy myös itse turvapaikkapuhuttelussa. Puhuttelussa hakijalla on velvollisuus kertoa turvapaikkaperusteensa, ja puhuttelijalla on velvollisuus selvittää ne (UNHCR, 2011). Vastuu on siis molemmilla. Maahanmuuttovirasto on käyttänyt muun muassa kerrotun ylimalkaisuutta perusteena uskoa, että hakija ei puhu totta. Silti puhuttelupöytäkirjoista ilmenee, että Maahanmuuttoviraston puhuttelija ei ole esittänyt tarkkoja kysymyksiä ja lisäkysymyksiä. Näin ollen puhuttelija näyttää laiminlyöneen selvitysvelvollisuutensa.

Jälkeenpäin näitä ongelmia on vaikea korjata. Ensin jonkun pitää saada hakija kertomaan asiastaan enemmän, yksityiskohtaisemmin, henkilökohtaisemmin, jotta niistä voidaan raportoida hallinto-oikeudelle. Hyvä lakimies, jolla on aikaa keskustella asiakkaansa kanssa ja joka onnistuu luomaan asiakkaaseensa luottamuksellisen suhteen, on oleellinen tässä prosessissa. Valitettavasti kaikki oikeusavustajat eivät kuitenkaan toimi näin. Tämä asettaa turvapaikanhakijat eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden.

Painoarvoa on paitsi sillä, mitä turvapaikanhakija puhuttelussa kertoo, myös sillä, miten hän kertoo sen. Turvapaikanhakijoilta odotetaan yksityiskohtaista, loogista ja oikealla tavalla tunteikasta kerrontaa. Tämä on paljon odotettu ihmiseltä, joka on ehkä käynyt läpi traumaattisia kokemuksia (Wessman ym., 2017), tulee mahdollisesti hyvinkin toisenlaisesta kulttuurista ja saattaa lähtömaan kokemusten vuoksi kokea syvää epäluottamusta viranomaisia kohtaan. Jos turvapaikanhakija ei onnistu kertomaan asioista Maahanmuuttoviraston edellyttämällä tavalla, virasto voi käyttää tätä todisteena siitä, että hakija ei puhu totta.

Jälkeenpäin näitä ongelmia on vaikea korjata. Kun hakijan arvioidaan valehtelevan sen perusteella, että hän on kertonut asioista liian ylimalkaisesti, hyppien ja etäisesti, miten tämä voidaan perustella vääräksi? Myös tässä asiantunteva ja motivoitunut lakimies on äärimmäisen tärkeä, mutta kuten sanottua tätä ei kaikilla ihmisillä ole.

Myös oikeusavustajat itse siis muodostavat ongelman turvapaikkaprosessissa (ks. Teittinen, 2017). Toisaalta ongelmana on se, että alalla on ihmisiä, jotka tekevät työnsä mahdollisimman vähällä vaivalla sen sijaan, että he todella paneutuisivat asiakkaansa tapaukseen. Ovatpa jotkut jopa laatineet valituksen koskaan edes puhumatta asiakkaansa kanssa. Toisaalta ongelma on se, että syksyllä 2016 tehdyn oikeusapu-uudistuksen takia sama taksa maksetaan tunnissa kokoon hutaistusta turvapaikkavalituksesta ja sellaisesta, johon on käytetty aikaa kahdeksan tuntia. Uudistus siis suosii hutaisten työnsä tekeviä oikeusavustajia ja kaventaa elinehtoja niiltä lakimiehiltä, jotka pyrkivät tekemään työnsä huolellisesti.

Jälkeenpäin näitä ongelmia on vaikea korjata. Ensin jonkun pitää huomata, että turvapaikanhakijan valitus on huonosti tehty. Jos se huomataan, jäljelle jää kaksi vaihtoehtoa. Joko turvapaikanhakija voi yrittää saada oikeusavustajansa tekemään valituksesta paremman täydentämällä sitä, tai hän voi yrittää hankkia itselleen paremman oikeusavustajan. Jos oikeusavustaja on alunperinkin tehnyt huonoa työtä, häntä voi olla vaikea saada tekemään valitukseen parempia täydennyksiä. Joissain tapauksissa oikeusavustajaa voi olla vaikea edes saada kiinni, ja osa on jopa lopettanut toimintansa. Parempaa oikeusavustajaa taas on vaikea saada tässä vaiheessa juuri oikeusapu-uudistuksen takia: jos ensimmäinen oikeusavustaja on käyttänyt valituksen tekemiseen yhden tunnin ja toinen käyttää kahdeksan, palkkio jaetaan työpanoksesta riippumatta puoliksi.

Jos turvapaikkaprosessi ja oikeusavustaja ovat huonoja, ihminen saa todennäköisesti kielteisen päätöksen myös hallinto-oikeudesta. Hallinto-oikeuden päätökset eivät juurikaan näytä itseohjautuvasti tarkastelevan turvapaikkapuhuttelua ja puhuttelijan selvitysvelvollisuutta, tulkkausvirheitä tai päätöksen perustelujen ohuutta. Jos niitä ei tuoda valituksessa esille, on epätodennäköistä, että hallinto-oikeus ottaa niihin kantaa.

Jälkeenpäin näitä ongelmia on vaikea korjata. Jos ihminen on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen sekä Maahanmuuttovirastolta että hallinto-oikeudelta, hän voi vielä pyytää valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Lupa kuitenkin myönnetään vain erityistapauksissa. Korkeimman hallinto-oikeuden tarkoitus on tässä asiassa tehdä ennakkopäätöksiä, ei korjata alemman oikeusasteen virheitä (Puumalainen, 2017).

Jos ihminen aidosti kokee, että hän ei voi turvallisesti palata kotimaahansa, hän voi hakea uudestaan turvapaikkaa. Tällä kertaa turvapaikkaperusteet pitää kertoa perusteellisesti jo poliisille, koska Maahanmuuttovirasto ei enää automaattisesti puhuttele ihmistä, vaan voi tehdä päätöksensä pelkästään poliisin kirjaaman tiedon perusteella. Myös tässä vaiheessa asiantunteva avustaja on kullannarvoinen, mutta läheskään kaikilla turvapaikanhakijoilla ei sellaista ole. Prosessin onnistuminen näyttää siis varsin sattumanvaraiselta ja epätasa-arvoiselta.

Useimmat syksyllä 2015 saapuneet turvapaikanhakijat odottavat edelleen hallinto-oikeuden päätöstä, mutta ovatpa jotkut jo ehtineet käydä prosessin läpi useampaankin kertaan. Ongelmana on se, että jos heidän turvapaikkaperusteitaan ei ensimmäisellä kerralla tutkittu kunnolla, niiden perusteella on vedetty ylimalkaisia ja epäloogisia johtopäätöksiä, eikä oikeusavustaja ole ollut motivoitunut tekemään työtään hyvin, ihminen päätyy helposti noidankehään, jossa näitä ongelmia on vaikea korjata.

Nämä ongelmat eivät tietenkään kosketa kaikkia turvapaikanhakijoita. On myös turvapaikkaprosesseja, jotka Maahanmuuttovirasto on hoitanut huolella lopputuloksesta riippumatta. Toisissa tapauksissa hyvät lakimiehet ovat onnistuneet puuttumaan ongelmiin riittävän ajoissa ja korjaamaan ne. Lakimiehiltä, tulkeilta, sosiaalityöntekijöiltä, avustajilta ja turvapaikanhakijoilta itseltään tulleen palautteen mukaan nämä ongelmat ovat kuitenkin huolestuttavan yleisiä. Ne koskettavat vähintään satoja, ehkä jopa tuhansia, ihmisiä. Eivätkä läheskään kaikki tule tietoon ennen kuin on liian myöhäistä.

ONGELMAT NÄKYVIKSI, MUTTA ENTÄ SITTEEN?

Nyt on mennyt jo yli vuosi siitä, kun turvapaikkaprosesseissa ilmenneistä ongelmista alettiin ensimmäisen kerran puhua julkisuudessa. Ensin heinäkuussa 2016 julkisuuteen nousi tapaus, jossa ISIS oli vainonnut Mosulista paennutta henkilöä ja muun muassa räjäyttänyt tämän talon, mutta Maahanmuuttovirasto ei siitä huolimatta myöntänyt hänelle turvapaikkaa (esim. Huusko, 2016). Syyskuussa 2016 Maahanmuuttoviraston työntekijät raportoivat kiireestään, joka esti heitä tekemästä työtään huolellisesti ja saattoi johtaa väriin turvapaikkapäätöksiin (Manner & Teittinen, 2016).

Tammikuussa 2017 oikeuskanslerin päätöksessä esitettiin moitteita Maahanmuuttoviraston toiminnasta ja todettiin viraston toimineen lainvastaisesti keväällä 2016. Samaan aikaan kirkot esittivät huolensa siitä, että Maahanmuuttoviraston työntekijöillä ei ole riittävää asiantuntemusta arvioida kristinuskoon kääntyneiden turvapaikanhakijoiden tapauksia (Huttunen, 2017).

Toukokuussa Maahanmuuttoviraston työntekijät raportoivat viraston käytäntöjen ohjanneen heitä kielteisten turvapaikkapäätösten tekemiseen (Björkqvist, 2017). Paria viikkoa myöhemmin

monialainen, muun muassa lakimiesten, tulkkien ja sosiaalityöntekijöiden edustajista koostunut delegaatio kävi tapaamassa Maahanmuuttoviraston johtoa kertoakseen heille turvapaikkaprosessissa huomaamistaan epäkohdista (Kerola, 2017).

Lokakuun 5. päivä Amnesty International (2017) julkaisi raporttinsa, jonka mukaan ihmisten palauttaminen Afganistaniin on liian vaarallista ja palautukset tulisi keskeyttää. Lokakuun 23. päivä ”ekana kriisissä, vikana kriisissä”-periaatteestaan tunnettu Punainen Risti ilmoitti sulkevensa toimintojaan Afganistanissa (Quilty, 2017).

Maahanmuuttovirasto kertoo ottaneensa heille esitetyn palautteen vakavasti (esim. Vartiainen, 2017) ja vakuuttaa alkaneensa toimenpiteisiin (Salmela, 2017; Maahanmuuttovirasto, 2017). Palautte kentältä on kuitenkin toinen: turvapaikkaprosessien tilanne ei näytä muuttuneen paremmaksi.

ANSIOKKAASTA PAKOLAISESTA ANSIOTTOMAKSI MAAHANMUUTTAJAKSI

Ehdotan, että tämä ongelmiin puuttumattomuus liittyy ansiokkaan pakolaisen ja ansiottoman maahanmuuttajan problematiikkaan.

Vähän yli kaksi vuotta sitten, 2. syyskuuta 2015 maailman mediassa levisivät kuvat rannalla makaavasta hukkuneesta pikkupojasta, Alan Kurdista. Kolme päivää myöhemmin pääministeri Juha Sipilä kertoi julkisuudessa avaavansa kotinsa ovet turvapaikanhakijoille. Tämä oli hyvin inhimillinen viesti, mutta se ei noussut tyhjältä.

Ennen syyskuuta ihmisten mielikuvat Välimeren kumiveneillä ylittäneistä ihmisistä olivat todennäköisesti varsin toisenlaiset. Kuvissa näkyi paljon miehiä osittain siksi, että monet ylittäjät olivat miehiä, ja osittain siksi, että kumiveneissä miehet yleensä sijoitettiin laidoille ja naiset, lapset ja vanhuksot turvaan veneen keskelle. Kuva kuolleesta pikkupojasta oli jotain aivan muuta. Yhtäkkiä ihmisten mielikuva pakolaisista muuttui.

Holmes ja Casteñada (2016) ovat puhuneet niin kutsutun pakolaiskriisin yhteydessä ansiokkaista pakolaisista (”deserving refugees”) ja ansiottomista maahanmuuttajista (”undeserving immigrants”). Heidän mukaansa pakolaiset on tapana kehystää ihmisiksi, jotka ovat joutuneet pakoteuiksi lähtemään kotoaan erityisesti vainon tai sodan vuoksi. Siksi heidät nähdään tuen arvoisina. Maahanmuuttajat puolestaan kehystetään ihmisiksi, jotka ovat lähteneet liikkeelle itsenäisesti ja vapaasta tahdostaan. Siksi heidän ei katsota ansaitsevan erityisiä oikeuksia.

Kuva pienestä hukkuneesta pojasta rannalla muutti mielikuvan Välimeren ylittäjistä. He muuttuivat kertaheitolla ansiottomista maahanmuuttajista ja paremman elämän etsijöistä ansiokkaiksi, väkivaltaa pakeneviksi pakolaisiksi. Nämä ansiokkaat pakolaiset olivat ilmeisesti niitä, joille pääministeri avasi kotinsa ovet.

Pettymys oli suuri, kun rajan yli saapuvat ihmiset eivät vastanneetkaan mielikuvaa. Suurin osa tulijoista ei ollut syyrialaisia vaan etupäässä irakilaisia ja afgaaneja. Suuri osa ei ollut pieniä poikia vaan aikuisia miehiä. Alan Kurdin kuvan luoma mielikuva särkyi, ja ansiokas pakolainen muuttui takaisin ansiottomaksi maahanmuuttajaksi.

Nando Sigona (2017) on arvioinut, että samoin kävi Euroopan laajuisesti: ansiokkaat pakolaiset muuttuivat niin kutsutun pakolaiskriisin edetessä ansiottomiksi maahanmuuttajiksi. Kyse ei siis ole vain Suomesta. Kyse ei niin ollen siis voi olla siitä, että vain Suomeen tulleet turvapaikanhakijat olisivat ansiottomia. Ansiottomuus on rakennettua, ei todellista.

ANSIOTTOMAN MAAHANMUUTTAJAN PIIRTEITÄ

Tarkasteltaessa niin kutsuttua pakolaiskriisiä ja sen jälkeisiä tapahtumia, voidaan nähdä tiettyjä piirteitä, joiden perusteella turvapaikanhakija kehystetään ansiottomaksi maahanmuuttajaksi. Tällaisia piirteitä ovat:

– Sukupuoli, eli se että hakija on mies, erityisesti nuori mies. Monet ihmiset tuntuvat ajattelevan, että nuorten miesten pitäisi olla kotimaassaan puolustamassa maata vihollista vastaan. He vertaavat tilannetta talvi- ja jatkosodan aikaiseen Suomeen, jolloin lapset lähetettiin turvaan ja miehet rintamalle taistelemaan. Vertaus ei kuitenkaan toimi, koska tilanne esimerkiksi Irakissa on hyvin erilainen kuin Suomessa toisen maailmansodan aikaan. Irakissa hävitystä on aiheuttanut paitsi ISIS, enenevässä määrin myös erilaiset puolisoitilaalliset joukot. Nämä joukot hyökkäävät monesti maan omia kansalaisia vastaan eivätkä välttämättä edes kelpuuta esimerkiksi sunnimuslimeja riveihinsä. Mitään selkeää rintamaa, puolustettavaa kotimaata tai ulkoista vihollista ei siis välttämättä ole. Tosiasia on myös, että nuorilla miehillä on naisia ja lapsia paremmat todennäköisyydet selvitä raskaasta pakomatkasta. Silti miehet kehystetään usein ansiottomiksi maahanmuuttajiksi.

– Kotimaa, eli se että hakija ei tule Syyriasta. Suomeen on tullut suhteessa vähän syyrialaisia turvapaikanhakijoita. Tärkeänä syynä tähän pidetään sitä, että Suomessa ei ollut valmiiksi merkittäviä syyrialaisia yhteisöjä, kuten esimerkiksi Ruotsissa. Syyrian väkivaltaisuuDET saavuttivat suurta mediahuomiota vuonna 2015, mikä auttoi luomaan mielikuvaa syyrialaisista ansiokkaina pakolaisina. Tilanne esimerkiksi Irakissa ja Afganistanissa on kuitenkin ollut rauhaton jo yli vuosikymmenen. Vaikka tilanne on välillä ollut paranemassa, se on jälleen viime vuosina huonontunut. Näistä asiasta ei kuitenkaan juuri puhuta Suomen mediassa. Myös Maahanmuuttoviraston keväällä 2016 tekemät maalinjoukot, jotka esittävät Irakin, Afganistanin ja Somalian entistä turvallisempina paluumaina, ovat olleet omiaan luomaan kuvaa turvapaikanhakijoista ansiottomina maahanmuuttajina.

– Saapumisreitti Euroopan läpi. Euroopan läpi Suomeen kulkeneiden kohdalla ihmetellään usein, miksi he ovat tulleet Suomeen saakka: miksi he eivät hakeneet turvapaikkaa Itävallasta, Saksasta tai Ruotsista? Kysyjille tämä tuntuu merkitsevän, että Suomeen saapuneet ovat huonompaa ainesta, että he tulivat Suomeen anteliaamman turvapaikkapolitiikan perässä. Kun turvapaikanhakijoilta kysyy, miksi he valitsivat Suomen, useimmat kertovat, että heillä on ollut valmiiksi sukulaisia – isoäiti, setä, sisko – Suomessa. Erityisesti perheelliset kertovat kuululleensa Suomen hyvästä koulutusjärjestelmästä. Monet turvapaikanhakijat viittaavat myös pääministeri Sipilän esittämään ”kutsuun”. On myös hyvä huomata, että tilastojen valossa Suomi ei missään tapauksessa syksyllä 2015 ollut turvapaikkapolitiikan kannalta anteliaimain, ainakaan mikäli tarkastellaan turvapaikkojen myöntöprosentteja. Silti tällaiset kysymykset viestivät siitä, että Euroopan läpi saapuneita turvapaikanhakijoita pidetään ansiottomina maahanmuuttajina.

– Saapumisreitti Venäjän läpi. Siinä missä yleisessä keskustelussa ihmetellään koko Euroopan läpi saapuneita, Maahanmuuttovirasto näyttää luokitelleen nimenomaan Venäjän läpi tulleet ansiottomiksi maahanmuuttajiksi. Tämä näkyy siinä, miten näiden ihmisten turvapaikkaprosessit on hoidettu. Turvapaikkahaastattelut ovat yleensä silmiinpistävän lyhyitä. Päätökset on annettu niin nopeasti – jopa viikossa – että vaikuttaa epätodennäköiseltä, että turvapaikkaperusteet on kyetty tutkimaan ainakaan kaikissa tapauksissa kunnolla. Tämä viittaa siihen, että nimenomaan saapumisreitti on määrittänyt heidät Maahanmuuttoviraston silmissä ansiottomiksi maahanmuuttajiksi.

Tosiasiallisesti kaksi viimeistä ansiottoman maahanmuuttajan piirrettä viittaavat siihen, että mitään ”oikeaa” reittiä Suomeen ei ole. Koska vaihtoehtoisia reittejä Euroopan tai Venäjän läpi tulemiselle on vain vähän, tämä tarkoittaa, että lähes kaikki Suomesta turvapaikkaa hakevat voidaan kehystää ansiottomiksi maahanmuuttajiksi. Tämä nostaa esiin kysymyksen: onko ongelma todellisuudessa tuloreitti Euroopan tai Venäjän läpi vai se, että nämä ihmiset ylipäättään ovat tulleet Suomeen?

ANSIOTON MAAHANMUUTTAJA JA SUOMEN TURVAPAIKKAPOLITIikka

Olen tässä kirjoituksessa osoittanut, että turvapaikkaprosessin ongelmat ovat selkeästi tiedossa, sekä ehdottanut, että syy siihen, miksi niihin ei näkyvästi puututa, liittyy ansiokkaan pakolaisen ja ansiottoman maahanmuuttajan problematiikkaan.

Herää kysymys, onko turvapaikkaprosessin ongelmissa todella kyse virheistä vai harkituista ja tarkoituksenmukaisista käytännöistä. Se, että niihin ei ole näyttävästi puututtu, viittaa jälkimmäiseen vaihtoehtoon. Jos turvapaikanhakijat nähtäisiin ansiokkaina, kyseisiä ongelmia todennäköisesti pidettäisiin vakavina hallinnollisina ja myös ihmisoikeusongelmina. Nyt näin ei kuitenkaan ole. Pikemminkin ongelmiin näytetään suhtautuvan niin kuin niitä ei lainkaan olisi.

Jos oletetaan, että turvapaikanhakijat nähdään ansiottomina maahanmuuttajina, tämä vaikuttaa loogiselta. Jos turvapaikanhakijat kehystetään ansiottomiksi, heidän suojelutarpeensa selvittäminen on turhaa, koska heitä ei lähtökohtaisesti pidetä pakolaisina vaan maahanmuuttajina. He ovat ansiottomia kunnes toisin todistetaan.

On uskottavaa, että jotkut turvapaikanhakijat tulivat Suomeen seikkailun tai helpoksi kuvittelun elämän perässä. Yhtäläillä on kuitenkin epätodennäköistä, että ne, jotka ovat nyt kaksi vuotta eläneet epävarmaa ja köyhää turvapaikanhakijan elämää, olisivat tehneet niin ilman perusteltua syytä.

Holmes ja Castañeda (2016) esittävät, että ansioituneen pakolaisen ja ansiottoman maahanmuuttajan rinnalle on viime vuosina noussut myös rikollisen tai terroristin hahmo. ISISin on väitetty soluttaneen terroristejaan turvapaikanhakijoiden mukana Eurooppaan (mt.), mutta toistaiseksi turvapaikanhakijoiden suorittamat terroriteot ovat olleet huomattavasti vähäisempiä lukumäärältään kuin Euroopassa kasvaneiden eurooppalaisten tekemät.

Suomessa terroristin kehys on noussut erityisesti esiin elokuussa 2017 tapahtuneiden Turun puukotusten jälkeen, vaikka puukotukset on sittemmin todettu yksittäisen ihmisen tekemiksi eikä terrorismikytköksiäkään toistaiseksi ole todistettu. Turun puukotusten jälkeen turvapaikkapolitiikan käytännöt näyttävät kuitenkin kiristyneen entisestään.

Yksi esimerkki tästä ovat perhesiteen perusteella haetut oleskeluluvat. Aivan viime viikkoina on esiintynyt viitteitä siitä, että näiden oleskelulupien myöntämisestä on kiristetty. Tämä koskee yhtä lailla Suomesta oleskeluluvan saaneita kuin Suomen kansalaisiakin. Maahanmuuttovirasto näyttää enenevässä määrin sotkeutuvan jopa Suomen kansalaisten perhe-elämään julistamalla heidän avioliittonsa valheellisiksi.

Toinen esimerkki on pakkopalautusten jatkaminen ja jopa kiihdyttäminen. On lainmukaista pyrkiä siihen, että ihmiset, joilla ei ole oleskelulupaa Suomessa, poistuisivat maasta. Maahanmuuttoviraston ja poliisin tässä osoittama kiire on kuitenkin omituista erityisesti tilanteessa, jossa

turvapaikkaprosessien ongelmallisuus on tuotu esille. Vaikuttaa siltä, että Maahanmuuttoviraston ja poliisin mielestä on tärkeämpää päästä ihmisistä eroon kuin varmistaa, että heidän turvapaikkaprosessinsa olisi viety kunnialla loppuun. Kun he eivät enää ole Suomen maaperällä, he eivät myöskään enää ole Suomen ongelma.

Huomiota herättävää on myös se, että kirjoitushetkellä Suomi ei ole mitenkään reagoinut Amnesty Internationalin (2017) Afganistanin turvallisuutta koskevaan raporttiin tai Punaisen Ristin vetäytymiseen maasta (Quilty, 2017) vaan jatkaa pakkopalautuslentoja maahan. Kirjoitushetkellä viimeisin pakkopalautuslento Afganistaniin tehtiin tietävästi 25. ja 26.10. välisenä yönä.

Jälleen kerran tämä kaikki vaikuttaa varsin loogiselta, jos turvapaikanhakijat nähdään terroristeina. Jos heidät sen sijaan nähtäisiin edes mahdollisesti ansiokkaina pakolaisina, nämä samat toimet tuskin olisivat hyväksytyjä.

On tärkeää huomata myös, että tässä kuvatut turvapaikkaprosessin ongelmat ovat olennaisia ansiottoman maahanmuuttajan mielikuvan säilyttämiseksi. Jos suurelle osalle turvapaikanhakijoista myönnettäisiin turvapaikka – ja samalla nämä siis todettaisiin ansiokkaiksi pakolaisiksi – tämä kuva särkyisi. Kun kielteisten turvapaikkapäätösten määrä pysyy korkeana, mielikuva ansiottomasta maahanmuuttajasta säilyy. Tämä mielikuva puolestaan tukee tiukentunutta turvapaikkapolitiikkaa. Näyttää siis siltä, että tiukentunut turvapaikkapolitiikka tarvitsee tuekseen mielikuvaa ansiottomasta maahanmuuttajasta tai jopa terroristista. Jos näin on, turvapaikkaprosessin ongelmat eivät olekaan varsinaisesti ongelmia, vaan tarkoituksenmukaisia käytäntöjä, joilla mielikuvaa ylläpidetään.

KIRJALLISUUS

- Amnesty International (2017). Forced back to danger. Asylum-seekers returned from Europe to Afghanistan. London: Amnesty International. Haettu 30.10.2017, <https://www.amnesty.org/en/documents/asa11/6866/2017/en/>
- Björkqvist, Jeanette (2017, 3.5.). Migrin malliasiakirjat ohjanneet kielteisiin päätöksiin. *Longplay*. Haettu 30.10.2017, <https://longplay.fi/sidetonemigrin-malliasiakirjat-ohjanneet-kielteisiin-paatoksiin>
- Holmes Seth M. & Castañeda Heide (2016). Representing the "European refugee crisis" in Germany and beyond: Deservingness and difference, life and death. *American Ethnologist*, 43(1), s. 12–24. DOI: 10.1111/amet.12259
- Huttunen, Juhani (2017, 12.1.). Kirkot: Viranomaiset eivät ymmärrä uskonnollista vainoa. *Kirkko ja kaupunki*. Haettu 30.10.2017, <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kirkot-viranomaiset-eivat-ymmarra-uskonnollista-vain-1>
- Huusko, Markku (2016, 27.7.). Lue Maahanmuuttoviraston salainen päätös turvapaikanhakijalle – "Suomi uudelle kuvotavuuden tasolle". *Uusi Suomi*. Haettu 30.10.2017, <https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/200043-lue-maahanmuuttoviraston-salainen-paatos-turvapaikanhakijalle-suomi-uudelle>
- Kerola, Jaana (2017, 16.5.). Natalia ihmetteli, miksi turvapaikanhakijat saivat kielteisiä päätöksiä – johti merkittävään tekoon. *Aamulehti*. Haettu 30.10.2017, <https://www.aamulehti.fi/kotimaa/aktivisti-natalia-ihmetteli-miksi-turvapaikanhakijat-saivat-kielteisia-paatoksia-johti-merkittavaan-tekoon-200134622/>
- Leinonen, Nina (2017, 3.7.). Tutkija: Hutiloiduilla turvapaikkapäätöksillä leikitään ihmishengillä. *Ilta-lehti*. Haettu 30.10.2017, http://www.iltalehti.fi/kotimaa/201707032200242279_u0.shtml
- Maahanmuuttovirasto (2017, 25.8.). Turvapaikkapuhutteluita ja hakemusten käsittelyä on kehitetty monin tavoin. Haettu 30.10.2017, http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/turvapaikkapuhutteluita-ja-hakemusten-kasittelya-on-kehitetty-monin-tavoin_74056
- Manner, Maria & Teittinen, Paavo (2016, 4.9.). Maahanmuuttoviraston työntekijät avautuvat hurjasta kiireestä, joka voi johtaa väriin turvapaikkapäätöksiin – "Ei ehditä tutkia tapauksia kunnolla". *Helsingin Sanomat*. Haettu 30.10.2017, <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002919099.html>
- Oikeuskanslerin päätös (2017). Maahanmuuttoviraston menettely. Valtioneuvoston oikeuskansleri. Haettu 30.10.2017,

- https://www.okv.fi/media/filer_public/58/54/585432a2-fcec-44f5-9ee4-4089f3537d6e/okv_8_50_2016.pdf
Oikeusvaltion puolesta (2017, 29.4.). Suomen on oltava oikeusvaltio – Tarvitsemme oikeudenmukaisempaa turvapaikka-politiikkaa. Haettu 30.10.2017, <https://oikeusvaltionpuolesta.weebly.com/vetoomus.html>
- Puumalainen, Mikko (2017, 5.9.). Paneelikeskustelu Suomen turvapaikkaprosesseista. Ihmisioikeuskeskuksen pakolaisoi-keutta käsittelevä seminaari. Helsinki.
- Quilty, Andrew (2017, 23.10.). One deadly bullet shatters thousands in Afghanistan. *Foreign Policy*. Haettu 30.10.2017, <http://foreignpolicy.com/2017/10/23/with-a-single-deadly-bullet-hundreds-of-thousands-of-lives-affected-in-afg-hanistan-mazar-e-sharif-enebral-perez-spanish-red-cross/>
- Salmela, Heikki (2017). Migri ja kirkot etsivät yhteistä säveltä. Ristin voitto, 2/2017. Haettu 30.10.2017, http://www.ristinvoitto.fi/ristin_voitto/uutiset/migri_ja_kirkot_etsivat_yhteista_savelta/?numero=2/2017
- Sigona, Nando (2017). "Stop this carnage": The politics of death and rescue in Europe's refugee crisis. Key note -esitys ETMU Days -konferenssissa, 26.-27.10.2017. Jyväskylä.
- Teittinen, Paavo (2017, 29.7.). Lakimiehet välttelevät asiakkaita ja hoitavat asioita jopa humalassa – HS:n selvityksen perusteella turvapaikanhakijoiden oikeusavussa on vakavia ongelmia. *Helsingin Sanomat*. Haettu 30.10.2017, <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005307363.html>
- UNHCR (2011). Handbook and guidelines on procedured and criteria for determining refugee status. Geneva: UNHCR.
- Vartiainen, Niko (2017, 3.2.). Maahanmuuttoviraston Vuorio oikeuskanslerin moitteista: "Minulla meni harkinta pieleen". *Helsingin Sanomat*. Haettu 30.10.2017, <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005072796.html>
- Wessman, Jaana; Karlsson, Hasse; Korkeila, Jyrki & Veijola, Juha (2017, 6.6.). Trauma voi latistaa tunneilmaisun. [Mielipi-de.] *Helsingin Sanomat*. Haettu 30.10.2017, <https://www.hs.fi/paivanlehti/06062017/art-2000005241576.html>